

زندگی نامه دکتر یوسف ثبوتی

به روز شده فروردین ۱۳۹۲

دکتر یوسف ثبوتی در اول شهریور ۱۳۱۱ در خانواده ای فرهنگی در شهر زنجان به دنیا آمد. وی پس از اتمام تحصیلات دبستانی و دبیرستانی در زادگاهش در سال ۱۳۲۹ به طور همزمان در دو رشته کشاورزی و فیزیک دانشگاه تهران پذیرفته شد که به دلیل علاقه وافر به فیزیک، این رشته را برای ادامه تحصیل انتخاب کرد. دوران تحصیل دکتر ثبوتی در دانشگاه با توفان های سیاسی سال های ۱۳۲۹ تا ۱۳۳۳ همراه بود. وی پس از پایان تحصیلاتش به عنوان دبیر فیزیک به تبریز رفت و تا سال ۱۳۳۵ در آن شهر بود. او پاییز همان سال به تهران برگشت، در سازمان نقشه برداری تهران به گذراندن دوره نقشه برداری مشغول شد، و همزمان داوطلبانه به یاری دکتر کشی افشار، که موسسه ژئوفیزیک تهران را پایه گذاری می کرد شتافت. دکتر ثبوتی پس از چندی با معرفی وی به دانشگاه تورنتو کانادا رفت و در سال ۱۳۳۹ درجه کارشناسی ارشد فیزیک از آن دانشگاه دریافت کرد.

پس از تورنتو، دکتر ثبوتی به دانشگاه شیکاگو راه یافت و به تحصیل اختر فیزیک نزد استادان صاحب نامی هم چون سورامانیان چاندراسکار و جوزف چمبرلن پرداخت. او در سال ۱۳۴۲ مدرک دکتری تخصصی خود را در این رشته دریافت کرد و برای تدریس با سمت استادیاری رهسپار دانشگاه نیوکاسل در انگلستان شد.

دکتر ثبوتی در سال ۱۳۴۳ به ایران بازگشت و با سمت دانشیاری در دانشگاه شیراز به کار مشغول شد. در آن سالها دانشگاه شیراز در حال یک تحول بنیادی بود. می کوشید خود را به صورت دانشگاه های آمریکا، که موفق تر از دانشگاه های اروپایی ارزیابی می شدند، درآورد. نظام تحصیل نیم سالی، واحدی، استفاده از متون درسی به زبان انگلیسی، ارزیابی و ارتقای اعضای هیئت علمی بر پایه پژوهش، گسترش دوره های تحصیلات تکمیلی از اهداف دانشگاه بود، که بعدها توسط بقیه دانشگاه های کشور نیز اقتباس شدند. دکتر ثبوتی با تلاش خستگی ناپذیر خود در تحقق همه این اهداف نقش ستودنی دارد. پایه گذاری دوره های کارشناسی ارشد در شیراز از جمله خدمات استاد در دوران فعالیت او در دانشگاه شیراز است. دکتر ثبوتی در سال ۱۳۴۸ برای فرصت مطالعاتی به دانشگاه پنسیلوانیا رفت و در آن دانشگاه به پژوهش و تدریس مشغول شد. وی پس از مدتی به ایران بازگشت. سال ۱۳۵۱ طرح تاسیس رصدخانه ی ابوریحان بیرونی شیراز را پیشنهاد کرد. این رصدخانه که در سال ۱۳۵۶ افتتاح شد، تا به امروز (۱۳۹۲) تنها رصدخانه ی فعال ایران است. استاد در سال ۱۳۶۶ دوره دکتری فیزیک را در دانشگاه شیراز، کم و بیش به تنهایی، بنیان گذاشت و زمینه تحصیلات عالی علاقه مندان فیزیک را در شیراز فراهم کرد. وی چند سال بعد به تأسیس دانشگاه تحصیلات تکمیلی در علوم پایه زنجان همت گماشت و پس از پیگیری های فراوان مقدمات شروع به کار آن را در سال ۱۳۷۰ فراهم کرد.

استاد هم چنین در تأسیس انجمن های فیزیک ایران، نجوم ایران، اخلاق در علم و فناوری ایران، و علم و توسعه ایران از پیشگامان است. از استاد ثبوتی تا به امروز (۱۳۹۲) چند کتاب و بیش از ۸۰ مقاله پژوهشی در مجلات علمی بین المللی منتشر شده است. بخشی از افتخارات و عناوین این پژوهشگر خستگی ناپذیر به شرح زیر است: مدال پژوهشی وزارت علوم (۱۳۵۷)، عضو آکادمی علوم جهان سوم (۱۹۸۸)، عضو فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸)، مدیر نمونه، پژوهشگر نمونه، استاد نمونه (همه منتخب وزارت علوم تحقیقات و فناوری)، چهره ماندگار، جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۳)، جایزه خوارزمی (،) مدال ویژه آکادمی علوم جهان سوم (۲۰۰۰ میلادی)، گواهینامه سازنده نهاد علمی در خاور میانه و جنوب آسیا (شاخه آسیایی آکادمی علوم جهان سوم، ۲۰۱۲)، جایزه علامه طباطبایی (۱۳۹۱).

انجمن فیزیک ایران در شهریور ۱۳۸۱ هفتادمین سال موجودیت خود را همزمان با هفتادمین زادروز استاد ثبوتی در کنفرانس سالانه ی فیزیک ایران جشن گرفت. این برنامه به احترام این همراه خستگی ناپذیر سال های فیزیک ایران، کنفرانس ثبوتی نامگذاری و با حضور بیش از ۸۰۰ تن از استادان و دانشجویان فیزیک ایران با شکوه خاصی در دانشگاه زنجان برگزار شد.

تازه ترین برنامه استاد ثبوتی ترویج آگاهی در مورد تغییرات اقلیم و گرمایش زمین در مجامع دانشگاهی، علمی، مدیریتی و در بین عموم است. آخرین کتاب استاد در همین زمینه تحت عنوان "زمین گرم، ارمغان سده بیست و یکم" توسط گیتاشناسی در سال ۱۳۹۰ چاپ شده است. و آخرین کوشش او تأسیس "پژوهشکده تغییر اقلیم و گرمایش زمین" است که از پاییز ۱۳۹۱ آغاز به کار کرده است.